

צוות החשיבה ללמוד מהצלחות מרכזי התמיכה לסטודנטים עם ליקויי למידה

מרכזות

ד"ר אורית דהן

המכללה האקדמית בית ברל

אריאלה הלווינג

המכללה האקדמית בית ברל; המכללה האקדמית ספיר

מלווי למידה ויועצים אקדמיים

פרופ' יונה רוזנפלד

מכון ברוקדייל

ד"ר ארנה שמר

מכון ברוקדייל (מלווי למידה ויועצים אקדמיים)

חברי הצוות

ד"ר זהבה ביגמן | שאנן – חיפה המכללה האקדמית הדתית לחינוך

ד"ר שרה גבעון | מכללת ליפשיץ – המכללה האקדמית הדתית לחינוך ע"ש רא"מ ליפשיץ

יהודית דנן | האוניברסיטה העברית בירושלים

ד"ר אופירה טיקוצ'ינסקי | סמינר הקיבוצים – המכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות

יעל מלצר | המכללה האקדמית תל-חי

עידית עינן-סעד | המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

ד"ר עמלה עינת | לשעבר המכללה האקדמית תל-חי

אורלי צדוק לויתן | פסיכולוגית תעסוקתית

טליה קונסטנטין | המכללה האקדמית בית ברל

רציונל

כיום לומדים בארץ במוסדות על-תיכוניים כ-19,000 תלמידים עם ליקויי למידה. מאז הקמת עמותת לשם, בשנת 1994, הוקמו במוסדות להשכלה גבוהה למעלה מ-55 מרכזי תמיכה שמטרתם הנגשת ההשכלה וקידום של סטודנטים אלה. שיתופי הפעולה בין מרכזים הם מעטים, וחסר כיום גוף המארגן באופן שיטתי את עבודת התיעוד והעשייה, כמו גם את המחקר בתחום זה. כיוון שכך, מכון מופ"ת,

שרואה בשיתופי פעולה אלה חשיבות רבה, תומך זה שבע שנים ביצירת מסגרות בנושא ובקידומן. צוות חשיבה "הסטודנט עם ליקויי הלמידה באקדמיה" פעל לאורך שש שנים ברציפות בריכוזה של ד"ר אורית דהן, והפך לפורום "מנהלי מרכזי תמיכה לסטודנטים עם ליקויי למידה", בשיתוף עמותת לשם. מסגרת נוספת היא צוות החשיבה "ללמוד מהצלחות של מרכזי התמיכה לסטודנטים עם ליקויי למידה באקדמיה", שפותחה בשנת תש"ע בריכוזן של ד"ר אורית דהן ואריאלה הלוינג, בהנחייתו ובליוייו של פרופ' יונה רוזנפלד, מומחה ללמידה מתמשכת מהצלחות במערכות וארגונים, ובליוייו הלמידה בידי ד"ר ארנה שמר. הלמידה בצוות החשיבה מביאה לכך שידע סמוי רב המצוי במרכזי התמיכה באקדמיה הופך בהדרגה לידיע גלוי, מצב שעשוי להביא לשינוי משמעותי בתפקוד מרכזי התמיכה.

מטרות

- להעמיק את תחומי הידיע וההתנסות בשלוש מתודות של למידה מהצלחות: (1) למידה מהצלחות העבר - המתודה הרטרופספקטיבית; (2) המסע בעקבות שאלת למידה - המתודה הפרוספקטיבית; (3) למידה על הלמידה - המתודה לכינון קהילות למידה מתמשכת - למען העשייה.
- לקדם כתיבת הספר המאגד בתוכו את סיפורי ההצלחה במרכזי התמיכה, לזמן למידת עמיתים, שיח על המקרים ומשוב על הכתיבה, ולתרגל הגדרת פעולות ועקרונות פעולה.

תכנית כללית לשנת הלימודים תשע"ד

הצוות סיים את פעילותו.

במהלך שנת הלימודים יצא לאור הספר שכתב הצוות: "ללמוד מהצלחות מרכזי התמיכה". עם צאתו לאור של הספר תתקיים השקה שלו במכון מופ"ת.

יעדים שהוצבו לשנת הלימודים תשע"ג

- התנסות ב"מסע בעקבות שאלת למידה - המתודה הפרוספקטיבית": השימוש בה מאפשר התמודדות עם סוגיות לא פתורות והערכות ללמידה מקדמת תוצאות;
 - סיום כתיבת הספר על סיפורי הצלחה של מרכזי תמיכה, תוך הצגת הסיפורים וליוי תהליך הכתיבה של כל חברי הצוות.
- במהלך תשע"ד, לקראת סיום עריכת הספר "ללמוד מהצלחות מרכזי התמיכה", מתוכנן כנס בנושא ללמוד מהצלחות בליוי ובשיתוף פרופ' יונה רוזנפלד וד"ר ארנה שמר. הכנס מיועד לחברי פורום מנהלי

מרכזי התמיכה, לסטודנטים עם ליקויי למידה, חברי צוות החשיבה ללמוד מהצלחות, ולבעלי עניין נוספים - מומחים מחו"ל ומן הארץ.

סיכום הפעילות בשנת הלימודים תשע"ג

שנה זו, כמו קודמתה, עמדה בסימן כתיבת הספר על סיפורי הצלחה של מרכזי תמיכה, כולל בניית פרקי המעטפת לספר. 12 מוסדות המשיכו בכתיבה ולקחו חלק פעיל בעבודה. בשנה זו הכותבים היו צריכים להשלים את סיפוריהם ולנתח אותם. קבוצת הלמידה הפכה לכוח מניע, תומך וממשב. הייתה למידה משמעותית זה מזה, תוך כדי חשיפה ובנייה של סיפורי הצלחה מגוונים וייחודיים של מרכזי התמיכה באקדמיה. כמו בשנה הקודמת, עסקנו בתגובה לטקסטים הכתובים, מתן משוב, חשיבה משותפת, ודיון בדילמות בכתיבה ובסגנונות הכתיבה. עסקנו גם בזיהוי ודיון בעקרונות פעולה משותפים וייחודיים לעבודה עם סטודנטים לקויי למידה, הנגזרים מתוך פרקי הספר. לדוגמה, עלו עקרונות פעולה משותפים כגון קשר בלתי פורמלי ושוויוני: מקום, זמינות, יחס אישי, שיחות אישיות על נושאים שלא קשורים ללימודים – נושאים אישיים ונושאים על המרכז, יצירת אמון, סביבה חמה ומקבלת. אמונה באדם שיוכל להצליח, שידור של אופטימיות – תמיד יש פתרון, עידוד לא להרים ידיים, לא לוותר, להגשים חלום, דגש על האחריות של האדם, מחויבות ואקטיביות, תיאום ציפיות, הגדרת מטרה ברורה משותפת, גיוס, עבודה ולמידה עם אנשי מקצוע שונים, עבודה תהליכית תוך בניית לוחות זמנים, עבודה תהליכית הדדית ארוכת טווח, בניית תכניות עבודה קבוצתיות ופרטניות המחולקות ומותאמות, וכוללות תכנון ובקרה ומשוב תמידי והכלה רגשית.

תהליך זה היה ארוך ומורכב, שכן מכל הסיפורים עלו פעולות רבות שנדרש עיקרון מארגן למיון. התהליך לווה בשאלות מנחות כגון: מה התגלה דומה ושונה בעקרונות הפעולה – בתוך כל שער ובין השערים? מהם המסרים העיקריים שעולים במבט-על, מעבר לפרטים? מה התחדש בנוגע לעבודה במרכזי התמיכה? האם ישנם עקרונות בולטים יותר או פחות ומדוע? מהן הדילמות שזה מעלה? מה זה מעורר להמשך למידה במובן סוגיות לא פתורות?

עסקנו גם בבחירת שאלות למידה שונות על ידי כל אחד מן המשתתפים. אצל רוב המשתתפים השאלות הלא פתורות גובשו לתכניות של עבודה חלקית או מלאה. כל אחד מן המרכזים העלה סוגיה אחת ותכנן את אופני הטיפול בה במרכז התמיכה בעזרת בעלי עניין מתוך המרכז ומחוצה לו. המטרה הייתה להגדיר שאלת למידה ולתרגמה ליעד מעשי שישוּם ויקודם במהלך השנה. לאחר מכן, גיוס בעלי עניין נוספים מתוך הארגון (דקאן, מנכ"ל, סטודנטים ועוד) לצד עובדי המרכז לא היה קל. עבדנו על המושג

שותפות, על דרכי הפעלתו, ולמדנו רבות זה מזה. זיהינו מטרות ויעדים כלל ארגוניים, וקידמנו חזון משותף תוך יצירת תחושת אמון בסיסית בין כל השותפים.

להלן כמה מן הסוגיות הבלתי פתורות שבהן דן צוות החשיבה: האופן שבעלי עניין תופסים את המרכז, הדרכים שבהן ניתן לגייס את הסטודנטים להשתתף בסדנאות, פרסום ותיעוד של הפעילות הנעשית במרכז / איך להנחיל את המתודה ללמידה מהצלחות, ביצוע מחקרים על אפקטיביות התמיכה במרכז, הפיכת מרכז התמיכה לרלוונטי עבור המרצים, הקמת יחידת מחקר רלוונטית למכללה ולמרכז, הנחלת הידע לצעירים, שימוש בידע מקצועי של האנשים במרכז, העלאת המודעות והידע של מרצים והתאמת דרכי הוראה, גיוס כספים למרכז והרחבת שירותי תמיכה לתארים מתקדמים.

בשיחות האחרונות למדנו על העשייה בעניין, תוך שימוש בשלבים הראשונים של המתודה השנייה ואצל חלק גם תוך שימוש במתודה הראשונה. כמו כן עסקנו במה שלמדנו ומה לקחנו עמנו לעבודה השוטפת בהמשך הדרך מתוך התהליך שעברנו. גם תהליך זה תואר, התגבש והומשג.

בסימן אישי

רצינו להודות לרותי סרלין ממופ"ת - על מתן ההזדמנות, על האמונה והעידוד, על הדלת הפתוחה והרצון לפתור כל בעיה; לניצה נחאיסי ממופ"ת - על הארגון, בחינת התיעוד, הזמינות, הסבלנות וההקשבה; לפרופ' יונה רוזנפלד על ה"רוח" - רוח האופטימיות, ההתלהבות, על היכולת לעורר בנו חשיבה והרהורים, על עידוד החשיבה הביקורתית ועידוד העצמאות, על תשאלים רבים ונכונות לרוץ אתנו בכל הארץ; לד"ר ארנה שמר - על המסירות, היסודיות והשיטתיות בעבודה, על היכולת לעקוב אחר כל כך הרבה סיפורים ודמויות תוך ההקשבה עמוקה ותשומת לב, על היכולת ליצור אינטגרציה בין הרעיונות, על היכולת לתרגם רעיון מופשט למשהו ברור וישים, על הסגנון הייחודי ותרומתו לשיח, על התשאלים הרבים וגם על הצניעות ונועם ההליכות.

לכל חברי צוות החשיבה תודה על השיתוף ועל הנתינה שמאפשרים לכולנו ללמוד ולצמוח.